

Херсонський державний університет
Кафедра філософії та соціально-гуманітарних наук

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри філософії та
соціально-гуманітарних наук

В доцент Поліщук І.Є.

“28” серпня 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТОЛОГІЯ

спеціальності: 241 Готельно-ресторанна справа,

2017-2018 навчальний рік

Робоча програма _____ з політології _____ для студентів
(назва навчальної дисципліни)
спеціальності: 241 Готельно-ресторанна справа,

Розробник: Галіченко М. В. – кандидат філософських наук, старший викладач
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма **схвалено** на засіданні кафедри філософії та соціально-гуманітарних наук
Протокол від “04” вересня 2017 року № 2

Завідувач кафедри Поліщук І.Є.
 (Поліщук І.Є.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 24 Сфера обслуговування	Нормативна	
Модулів – 3	Спеціальність (професійне спрямування): 241 Готельно ресторанна справа _____	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		3-й	-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		6 сем.	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2,38		Лекції	
		16 год.	4 год.
	Практичні, семінарські		
	14 год.	4 год.	
	Лабораторні		
	год.	год.	
	Самостійна робота		
60 год.	82 год.		
	Вид контролю: залік		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 0,58/1; для заочної форми навчання – 0,15/1

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу:

Метою вивчення курсу «Політологія» є виховання громадянина демократичного суспільства, який володіє певною сумою знань про політичні процеси і явища, функціонування політичних інститутів, здійснення політичної влади, який володіє відповідною політичною культурою та може за допомогою критичного мислення аналізувати світовий та вітчизняний політичний процес, брати на себе відповідальність за свій політичний вибір.

Вивчення дисципліни «Політологія» сприятиме залученню молодих фахівців до участі в роботі політичних партій, громадсько-політичних об'єднань, роботи органів місцевого самоврядування та розбудови демократичних інститутів нашої держави.

Завдання курсу:

Теоретичні:

Виклад курсу «Політологія» спрямований на вивчення здобутків світової та вітчизняної політико-правової думки від її витоків до сьогодення, окреслення об'єкту, предмету та методології політологічної науки, дослідження інституційного та людського вимірів політики, аналіз ролі і місця держави і політичних інститутів у процесі розбудови демократії в Україні, прогнозування світових та вітчизняних політичних процесів.

Практичні:

Специфічною особливістю курсу «Політологія» є його значний виховний потенціал, що дає можливість виховувати громадянина демократичної держави, який здатний робити свідомий політичний вибір, нести відповідальність за нього, поважати та захищати права та свободи інших громадян.

Важливим завданням курсу є також формування та розвитку високої політичної культури його слухачів, формування навичок критичного мислення для оцінки політичної системи держави, здатності до аргументованої та толерантної дискусії з носіями інших ідейно-політичних поглядів.

Очікувані результати навчання

- об'єкт, предмет та методологію політології, володіти її понятійно-категоріальним апаратом;
- історію та сучасний стан світової та вітчизняної політико-правової думки;

- інституційний та людський виміри політики (політичний процес, політична влада, політична система і політичний режим, політичний конфлікт, політичні еліти і політичне лідерство, політична свідомість і політична культура);
- суть і функції держави в політичній системі суспільства;
- основні політичні партії, громадські організації і рухи.
- формувати і відстоювати свою життєву політичну позицію, чітко розуміти свої громадянські права, свободи і обов'язки, відстоювати принципи правової держави і громадянського суспільства;
- давати раціонально-критичну оцінку діям різних політичних партій і лідерів з позицій загальнонаціональних інтересів;
- орієнтуватися в міжнародному політичному житті, геополітичній обстановці, мати уявлення про місце і статус України в сучасному світі;
- жити в умовах політичного плюралізму, формувати культуру опозиції, робити посильний внесок в гармонізацію міжособистісних, міжнаціональних і міжпартійних відносин.

Міждисциплінарні зв'язки:

Навчальна дисципліна «Політологія» сприяє соціально-гуманітарній підготовці студентів вищих навчальних закладів. У процесі вивчення цієї дисципліни залучаються знання з історії України, філософії (історія філософії, соціальна філософія, політична філософія), соціології. Таким чином забезпечується комплексне вивчення студентами суспільних наук.

3. Програма навчальної дисципліни «Політологія»

Політологія як наука і навчальна дисципліна

Політика як соціальне явище. Сутність, структура і функції політики. Предмет та об'єкт політології. Структура та функції політології. Методологія політології. Категорії політології. Місце політології у системі наук. Політологія як навчальна дисципліна. Розвиток академічної політології в Україні.

Історія світової політичної думки

Політичні уявлення Стародавнього світу (конфуціанство, даосизм, легізм, моїзм, зороастризм, буддизм, єврейські пророки та ін.). Політична думка античності (проекти ідеальної держави Платона та Аристотеля). Політична думка Середньовіччя (Аврелій Августин, Фома Аквінський, Марсилій Падуанський, еретичні рухи, ідея симфонії світської та церковної влади). Політична думка епохи Відродження (Н. Макіавеллі). Політична думка Нового часу та Просвітництва (Дж. Локк, Т. Гоббс, Вольтер, Ш. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, «батьки-засновники США», І. Кант, В. Ф. Гегель). Політичне вчення марксизму та неомарксизму. Основні тенденції розвитку політичної думки кінця ХІХ – І половини ХХ ст. (Макс Вебер). Основні школи у сучасній західній політології.

Українська політична думка

Політична думка Київської Русі (Нестор, митрополит Іларіон, Володимир Мономах). Політичні вчення українських гуманістів (С. Оріховський-Роксолан). Ідеологема «Київ – Другий Єрусалим». Козацький сарматизм. Конституція П. Орлика. Політичні погляди вчених Києво-Могилянської академії (С. Яворський, Ф. Прокопович). Політичні ідеї Кирило-Мефодіївського товариства. Формування ліберально-демократичного та соціалістичного напрямів в українській політичній думці наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. (М. Драгоманов, Л. Українка, І. Франко, М. Грушевський, В. Винниченко та ін.) Становлення та розвиток українського монархізму та націоналізму (В. Липинський та Д. Донцов). Сучасна українська політологія.

Світові ідейно-політичні доктрини

Сутність поняття «ідеологія». Місце і роль ідеології у житті сучасного суспільства (Р. Арон, Д. Белл, К. Поппер, Т. Парсонс та ін.). Функції політичних

ідеологій. Ідеологема як засіб забезпечення комунікації між владою та суспільством.

Класифікація сучасних ідейно-політичних доктрин. Головні принципи та основні політичні ідеї лібералізму. Неолібералізм (технократичні доктрини та доктрини плюралістичної демократії). «Кінець історії» Ф. Фукуяма. Головні принципи та основні політичні ідеї консерватизму. Типологія неоконсерватизму. Соціал-демократичні доктрини. Соціалізм. Концептуальні засади фашизму. Фашизм та націонал-соціалізм. Неофашизм. Анархізм. Націоналізм.

Політична влада і політична система суспільства

Влада як необхідний механізм регулювання життя суспільства. Види, форми та засоби здійснення влади. Ресурси влади. Характерні ознаки та джерела політичної влади. Основні концепції політичної влади. Форми та механізми здійснення політичної влади. Політична опозиція. Поняття легітимності політичної влади та види легітимності. Принцип поділу влади: теорія і практика. Поняття, структура і функції політичної системи. Типологія політичної системи. Проблеми становлення політичної системи України.

Держава як політичний інститут. Політичні режими

Сутність, функції та ознаки держави. Основні моделі держави. Теорії походження держави. Форми держави: форма правління, форма державного устрою, державно-правовий режим. Соціальна та правова держава. Тенденції розвитку сучасних держав. Організація державної влади в Україні.

Зміст політичного режиму та його характеристики. Основні типи політичних режимів (тоталітарний, авторитарний, демократичний). Принципи демократії. Функції та моделі демократії. Політичний режим в Україні.

Політичний процес

Сутність політичного процесу. Типи політичних процесів. Суб'єкти та об'єкти політичного процесу. Політична участь. Вибори. Стратегія і тактика в політиці. Політична стабільність. Політичні зміни. Політичний розвиток. Політичний конфлікт і політична криза. Основні концепції конфлікту у сучасній зарубіжній політології (концепція позитивно-функціонального конфлікту Л. Козера, «конфліктна модель суспільства» Р. Дарендорфа, «загальна теорія

конфлікту» К. Боулдінга). Революція і контрреволюція. Політичні рішення: структура та типологія.

Політичні партії. Громадсько-політичні рухи і об'єднання

Поняття політичної партії. Генезис і типологія політичних партій. Функції політичних партій. Класифікація сучасних українських партій. Основні різновиди партійних систем (однопартійна, двопартійна, багатопартійна). Проблеми розвитку багатопартійної системи в Україні.

Місце громадських організацій та рухів у політичній системі. Класифікація суспільно-політичних організацій та рухів. Функції суспільно-політичних організацій та рухів. Особливості громадсько-політичних рухів та об'єднань в Україні. Проблема становлення громадянського суспільства в Україні.

Політична свідомість і політична культура

Сутність і зміст поняття «політична свідомість». Структура політичної свідомості. Функції політичної свідомості. Взаємозв'язок і взаємозалежність теоретичного та емпіричного рівнів політичної свідомості. Політична культура: поняття, зміст і функції. Структура політичної культури. Типи політичної культури (патріархальна, підданська, партисипаторна). Політична свідомість і політична культура сучасного українського суспільства.

Людина та політика

Політична суб'єктність особи. Політика і мораль. Політична соціалізація особи. Політична еліта: характерні риси та критерії ефективності. Теорії політичних еліт: концепція «політичного класу» Г. Моска, закон «циркуляції еліт» В. Парето, «залізний закон олігархії» Р. Міхельса. Феномен політичного лідерства. Характерні риси та основні функції політичного лідера. Класифікація політичних лідерів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПОЛІТОЛОГІЧНОЇ НАУКИ												
Тема 1. Політологія як наука і навчальна дисципліна	6	2				4	6					6
Тема 2. Історія світової політичної думки	10	2	2			6	10	2				8
Тема 3. Українська політична думка	6		2			4	6					6
Тема 4. Світові ідейно-політичні доктрини	8	2				6	8		2			6
Разом за змістовим модулем 1	30	6	4			20						
Змістовий модуль 2. ІНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР ПОЛІТИКИ												
Тема 1. Політична влада і політична система суспільства.	6	2	2			2	6	2				4
Тема 2. Держава як політичний інститут. Політичні режими.	8	2	2			4	8					8
Тема 3. Політичний процес.	8	2	2			4	8					8
Тема 4. Політичні партії. Громадсько-політичні рухи і об'єднання	8					8	8					8
Разом за змістовим модулем 2	30	6	6			18						
Змістовий модуль 3. ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР ПОЛІТИКИ												
Тема 1. Політична свідомість і політична культура	16	2	2			12	14		2			12
Тема 2. Людина та політика	14	2	2			10	16					16
Разом за змістовим модулем 2	30	4	4			22						
Усього годин	90	16	14			38	60	4	4			82

5. Змістові модулі навчальної дисципліни «Політологія»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПОЛІТОЛОГІЧНОЇ НАУКИ

ЛЕКЦІЙНИЙ МОДУЛЬ

1. Політологія як наука і навчальна дисципліна
2. Історія світової політичної думки
3. Світові ідейно-політичні доктрини

СЕМІНАРСЬКИЙ МОДУЛЬ

1. Історія світової політичної думки
2. Українська політична думка

МОДУЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Об'єкт, предмет та структура політології
2. Функції політології
3. Місце політології в системі наук
4. Методологія політології
5. Політичні знання Стародавнього Китаю
6. Політичні знання Стародавньої Індії
7. Політичні ідеї «батьків-засновників» США
8. Політичні вчення представників німецької класичної філософії
9. Політичне вчення марксизму та неомарксизму
10. Основні школи в сучасній західній політології (загальна характеристика)
11. Політичні ідеї Кирило-Мефодіївського товариства
12. Політичні погляди В. Липинського та Д. Донцова
13. Розвиток української політології в еміграції (1917-1991)
14. Становлення академічної політології в Україні (1991-2017)
15. Місце і роль ідеології у житті сучасного суспільства
16. Головні принципи та основні політичні ідеї лібералізму
17. Головні принципи та основні політичні ідеї консерватизму
18. Соціал-демократичні доктрини
19. Неолібералізм та неоконсерватизм (порівняльний аналіз)
20. Тероризм як соціально-політичне явище

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ІНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР ПОЛІТИКИ

ЛЕКЦІЙНИЙ МОДУЛЬ

1. Політична влада і політична система суспільства
2. Держава як політичний інститут. Політичні режими
3. Політичний процес

СЕМІНАРСЬКИЙ МОДУЛЬ

1. Політична влада і політична система суспільства
2. Держава як політичний інститут. Політичні режими
3. Політичний процес

МОДУЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Особливості політичної системи України
2. Політична опозиція
3. Громадянське суспільство та правова держава
4. Теорії походження держави
5. Функції та моделі демократії
6. Принципи демократії
7. Типи політичних процесів
8. Політична участь
9. Стратегія і тактика в політиці.
10. Політичні рішення: структура та типологія
11. Генезис і типологія політичних партій
12. Функції політичних партій
13. Основні різновиди партійних систем
14. Класифікація сучасних українських партій
15. Місце громадських організацій та рухів у політичній системі
16. Класифікація суспільно-політичних організацій та рухів
17. Функції суспільно-політичних організацій та рухів
18. Особливості громадсько-політичних рухів та об'єднань в Україні

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР ПОЛІТИКИ

ЛЕКЦІЙНИЙ МОДУЛЬ

1. Політична свідомість і політична культура
2. Людина та політика

СЕМІНАРСЬКИЙ МОДУЛЬ

1. Політична свідомість і політична культура
2. Людина та політика

МОДУЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Політична цінність
2. Толерантність
3. Політичні традиції
4. Структура політичної свідомості
5. Політичний ідеал
6. Масова політична свідомість
7. Групова політична свідомість
8. Індивідуальна політична свідомість
9. Політична соціалізація
10. Етатистський тип політичної свідомості
11. Анархічний тип політичної свідомості
12. Політична свідомість сучасного українського суспільства
13. Політична культура сучасного українського суспільства
14. Типи політичної культури
15. Функції політичної культури
16. Політика і релігія
17. Політика і мораль
18. Контеліта та квазіеліта
19. Політична еліта: характерні риси та критерії ефективності
20. Феномен політичного лідерства
21. Характерні риси та основні функції політичного лідера
22. Класифікація політичних лідерів

6. Методи навчання

Реалізація навчально-виховних завдань потребує комплексного використання різноманітних методів навчання, які мають забезпечити взаємопов'язану та цілеспрямовану діяльність педагога й студентів. Методи навчання реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності. Вони мають забезпечити взаємозв'язок трьох компонентів: мотиваційного, організаційно-ділового і контрольного-оцінного. У першому випадку треба використовувати методи, спрямовані на формування у студентів інтересу до пізнавальної діяльності. У групі організаційно-ділового компонента виділяють методи організації і забезпечення мисленнєвої діяльності (індуктивний, дедуктивний, репродуктивний та пошукового характеру). Такі методи називають словесними, наочними і практичними. У групі контрольного-оцінного компонента визначають методи пов'язані з контролем за навчальною діяльністю студентів.

До словесних методів навчання належать: розповідь, пояснення, бесіда, лекція. Ці методи використовуються під час лекційних та семінарських занять з дисципліни «Політологія».

Розповідь – це метод навчання, який передбачає оповідну, описову форму розкриття навчального матеріалу з метою спонукання студентів до створення в уяві певного образу.

Пояснення — вербальний метод навчання, за допомогою якого педагог розкриває сутність певного явища, закону, процесу. Він ґрунтується не стільки на уяві, скільки на логічному мисленні з використанням попереднього досвіду студентів.

Бесіда передбачає використання попереднього досвіду студентів з певної галузі знань і на основі цього приведення їх за допомогою діалогу до усвідомлення нових явищ, понять або відтворення уже наявних. З цього погляду виділяють два види бесіди: евристичну й репродуктивну. За місцем у навчальному процесі розрізняють вступну, поточну й підсумкову бесіди.

Лекція — це метод, за допомогою якого педагог у словесній формі розкриває сутність наукових понять, явищ, процесів, логічно-пов'язаних, об'єднаних загальною темою.

Ефективне навчання неможливе без широкого використання наочних методів. Вони зумовлені діалектичними закономірностями пізнання і психологічними особливостями сприймання. Наочні методи передбачають насамперед використання демонстрації та ілюстрації. При цьому варто

зауважити, що ці методи можуть застосовуватися як прийоми реалізації вимог інших методів.

Демонстрація — це метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у натурі, динаміці.

Ілюстрація — метод навчання, за якого предмети і процеси розкриваються через їх символічне зображення (світлини, малюнки, схеми, графіки та ін.).

Досить суттєвим у використанні наочних методів навчання є володіння технологією і техніки виготовлення й використання засобів демонстрації та ілюстрації. Особливої уваги потребує використання технічних засобів навчання, й зокрема комп'ютерної техніки. Зазначений метод відіграє значну роль в процесі організації самостійної роботи студентів.

Під час виконання самостійної роботи використовуються інтерактивні методи навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань). Окрім того, з метою активізації розумової діяльності студентів застосовуються: проблемний виклад навчального матеріалу, частково-пошуковий метод.

Проблемний виклад передбачає створення викладачем проблемної ситуації, допомогу студентам у виділенні та «прийнятті» проблемного завдання, використанні словесних методів (лекцій, пояснення). Для активізації мисленевої діяльності студентів, спрямованої на задоволення пізнавального інтересу шляхом отримання нової інформації.

Частково-пошуковий метод включає студентів у пошук шляхів, прийомів і засобів розв'язання пізнавального завдання. Для забезпечення дієвості цього методу необхідно створити проблемну ситуацію і спонукати студентів до розуміння і «прийняття» пізнавального завдання, керувати ходом пошукової мисленевої діяльності студентів з використанням системи логічно вмотивованих запитань; стимулювати і схвалювати пізнавальну діяльність студентів у процесі розв'язання навчальних завдань; аналізувати успіхи і помилки, труднощі.

7. Методи контролю

Контроль знань здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю.

Використовуються такі методи контролю (усного та письмового), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів, майбутніх фахівців, до навчально-пізнавальної діяльності. З метою об'єктивної перевірки знань на семінарських заняттях застосовуються наступні методи контролю знань: усне опитування, письмові контрольні роботи, тестовий контроль.

Самостійна робота перевіряється шляхом написання рефератів, тестів, а також усного опитування.

Для перевірки навчальних досягнень студентів пропонуються закриті тести (з однією правильною відповіддю, з кількома правильними відповідями, з однією неправильною відповіддю):

1. Яку форму правління вважає найкращою Аристотель: а) тимократія; б) олігархія; в) політія; г) демократія.
2. Яку форму правління вважає найкращою Платон: а) тимократія; б) олігархія; в) аристократія; г) демократія.
3. Хто наголошував на вирішальному впливі клімату на формування «духу законів»:
а) Руссо; б) Гоббс; в) Локк; г) Монтеск'є.

8. Критерії оцінювання

Критерії оцінювання навчальних досягнень (усна відповідь)

- F-1 Практично не знає науково-понятійного апарату. Володіння навчальним матеріалом на рівні розпізнавання. Не має конспектів з дисципліни. Не може користуватися підручниками, словниками та енциклопедіями, методичними рекомендаціями, іншими дидактичними засобами. Не має наукового уявлення про предмет і завдання курсу, або може дуже приблизно їх сформулювати, виходячи із знань, набутих в повсякденному житті.
- Fx - 2 Має слаборозвинені уявлення про термінологію. Володіє навчальним матеріалом на фрагментарному рівні. Конспект з предмету складений безсистемно і фрагментарно. Не спроможний побудувати логіку відповіді. Не може відповісти на питання без грубих помилок, намагається вгадати відповідь на конкретні запитання. Зовсім не обізнаний в першоджерелах. Не спроможний продуктивно використовувати допомогу викладача.
- E - 3 Самостійно відтворює деякі основні положення, викладені в базовому підручнику чи лекційному матеріалі. Може в найбільш загальних моментах розкрити зміст основних понять і категорій. Для відтворення систематизованого навчального матеріалу потребує сторонньої допомоги. Письмові роботи безсистемні і непослідовні, позбавлені проблемності, збіднені на наукову термінологію. Часто припускається типових помилок, які, однак, при допомозі може виправити. Конспект складений формально, часто неохайно. Нерідко замість конспекту при відповідях користується ксерокопіями з підручників, які слабо або взагалі не опрацьовані. Зовсім не вивчає додаткову літературу, із першоджерелами ознайомлений поверхово. Матеріалом, що планується на самостійне опрацювання, практично не володіє.
- D - 3 Повною мірою відтворює матеріал, що викладений в рекомендованих підручниках. Додатковою літературою практично не користується, знання першоджерел не має системного характеру. При відповідях зорієнтований на репродуктивне відтворення матеріалу, а не його творче осмислення і засвоєння. В цілому вільно орієнтується в історико-філософських аспектах предмету, однак відчуває значні утруднення при розгляді теоретичних питань. При виправленні помилок, яких припускається при усних відповідях, потребує деякої допомоги викладача. Слабко уявляє, як можуть бути використані знання з

предмету при вивченні інших дисциплін соціогуманітарного спрямування, у становленні фахово-важливих рис особистості. Теми, що виносяться на самостійну роботу, опрацьовані поверхово.

С-4 Досить вільно володіє матеріалом в обсязі робочої навчальної програми, чітко уявляє і може пояснити суть основних положень, понять і категорій. Має повні особисто написані конспекти з лекційних та семінарських занять, систематично вивчає теми, що виносяться на самостійне опрацювання, використовує їх матеріал при усних відповідях і написанні письмових контрольних робіт. Має конспект по всім першоджерелам, хоча не завжди достатній за обсягом та якістю для їх повноцінного вивчення. Відповідь побудована логічно, однак на семінарських заняттях часто звертається до конспектів. Не завжди може пояснити суть законспектованого матеріалу. При необхідності достатньо легко знаходить потрібний матеріал у конспекті, підручниках, довідковій літературі. Може виявляти зацікавленість до окремих проблем, публікацій в періодичних виданнях. Не завжди може показати актуальність проблем, що розглядаються в курсі навчальної дисципліни.

В - 4 Вільно володіє матеріалом згідно з програмою дисципліни. Систематично відвідує лекційні і семінарські заняття, глибоко і цілеспрямовано вивчає першоджерела. При роботі на семінарських заняттях виявляє активність, здатність до ведення наукової дискусії, самостійного мислення. Може чітко визначити актуальність проблемних питань, що вивчаються, добре усвідомлює значення дисципліни для становлення професіонала та особистості. Проявляє сталий і неослабний інтерес до різних проблем, читає додаткову літературу з метою поглиблення знань, отриманих на заняттях. Досить ефективно використовує попередній матеріал, може на достатньому рівні здійснювати аналітико-синтетичні операції на основі отриманих знань. Володіє достатньо високою культурою самостійного планування своєї позааудиторної роботи. Однак в деяких темах може виявляти фрагментарність знання, неспроможність на високому рівні використовувати наукову методологію щодо розгляду і аналізу актуальних проблем розвитку людини та суспільства.

А - 5 Чітко розуміє роль і значення курсу як специфічного наукового світогляду і як універсальної методології. Вільно володіє матеріалом згідно з програмою дисципліни. Систематично відвідує лекційні і семінарські заняття, глибоко і цілеспрямовано вивчає першоджерела. При роботі на семінарських заняттях виявляє активність, здатність до ведення наукової дискусії, самостійного мислення. Може чітко

визначити актуальність проблемних питань, що вивчаються, добре усвідомлює значення дисципліни для становлення професіонала та особистості. Проявляє сталий і неослабний інтерес до різних проблем, читає додаткову літературу з метою поглиблення знань, отриманих на заняттях. Ефективно використовує попередній матеріал, може здійснювати аналітико-синтетичні операції на основі отриманих знань. Володіє високою культурою самостійного планування своєї позааудиторної роботи, продуктивно аналізувати проблемні ситуації, що виникають в сучасному світі та країні. На семінарських заняттях відповідає вільно, конспекти та інші допоміжні матеріали використовує творчо. Письмові роботи мають чітко визначену логічну структуру і завершений характер, характеризуються гарним науковим стилем. Вільно використовує міжпредметні зв'язки, добре орієнтується в періодичній та монографічній літературі з предмету. Легко знаходить відповіді на нестандартні питання. Здатен переконливо обґрунтовувати свою світоглядну та громадську позицію, на високому теоретичному рівні аналізувати соціальне значущі проблеми і процеси. Виявляє творчі здібності, схильність до самостійної науково-дослідницької роботи, що проявляється у прагненні приймати участь в наукових конференціях, проблемних групах тощо.

Критерії оцінювання навчальних досягнень (іспит)

- F-1 Практично не знає науково-понятійного апарату. Володіння навчальним матеріалом на рівні розпізнавання. Не має конспектів з дисципліни. Не може користуватися підручниками, словниками та енциклопедіями, методичними рекомендаціями, іншими дидактичними засобами. Не має наукового уявлення про предмет і завдання курсу, або може дуже приблизно їх сформулювати, виходячи із знань, набутих в повсякденному житті.
- Fx - 2 Має слаборозвинені уявлення про термінологію. Володіє навчальним матеріалом на фрагментарному рівні. Конспект з предмету складений безсистемно і фрагментарно. Не спроможний вибудувати логіку відповіді. Не може відповісти на питання без грубих помилок, намагається вгадати відповідь на конкретні запитання. Зовсім не обізнаний в першоджерелах. Не спроможний продуктивно використовувати допомогу викладача.
- E - 3 Самостійно відтворює деякі основні положення, викладені в базовому підручнику чи лекційному матеріалі. Може в найбільш загальних моментах розкрити зміст основних понять і категорій. Для відтворення систематизованого навчального матеріалу потребує сторонньої допомоги. Письмові роботи безсистемні і непослідовні, позбавлені проблемності, збіднені на наукову термінологію. Часто припускається типових помилок, які, однак, при допомозі може виправити. Конспект складений формально, часто неохайно. Нерідко замість конспекту при відповідях користується ксерокопіями з підручників, які слабо або взагалі не опрацьовані. Зовсім не вивчає додаткову літературу, із першоджерелами ознайомлений поверхово. Матеріалом, що планується на самостійне опрацювання, практично не володіє.
- D - 3 Повною мірою відтворює матеріал, що викладений в рекомендованих підручниках. Додатковою літературою практично не користується, знання першоджерел не має системного характеру. При відповідях зорієнтований на репродуктивне відтворення матеріалу, а не його творче осмислення і засвоєння. В цілому вільно орієнтується в історико-філософських аспектах предмету, однак відчуває значні утруднення при розгляді теоретичних питань. При виправленні помилок, яких припускається при усних відповідях, потребує деякої допомоги викладача. Слабко уявляє, як можуть бути використані знання з предмету при вивченні інших дисциплін соціогуманітарного спрямування, у становленні фахово важливих рис особистості. Теми, що виносяться на самостійну роботу, опрацьовані поверхово.

- C-4 Досить вільно володіє матеріалом в обсязі робочої навчальної програми, чітко уявляє і може пояснити суть основних положень, понять і категорій. Має повні особисто написані конспекти з лекційних та семінарських занять, систематично вивчає теми, що виносяться на самостійне опрацювання, використовує їх матеріал при усних відповідях і написанні письмових контрольних робіт. Має конспект по всім першоджерелам, хоча не завжди достатній за обсягом та якістю для їх повноцінного вивчення. Відповідь побудована логічно, однак на семінарських заняттях часто звертається до конспектів. Не завжди може пояснити суть законспектованого матеріалу. При необхідності достатньо легко знаходить потрібний матеріал у конспекті, підручниках, довідковій літературі. Може виявляти зацікавленість до окремих проблем, публікацій в періодичних виданнях. Не завжди може показати актуальність проблем, що розглядаються в курсі навчальної дисципліни.
- B - 4 Вільно володіє матеріалом згідно з програмою дисципліни. Систематично відвідує лекційні і семінарські заняття, глибоко і цілеспрямовано вивчає першоджерела. При роботі на семінарських заняттях виявляє активність, здатність до ведення наукової дискусії, самостійного мислення. Може чітко визначити актуальність проблемних питань, що вивчаються, добре усвідомлює значення дисципліни для становлення професіонала та особистості. Проявляє сталий і неослабний інтерес до різних проблем, читає додаткову літературу з метою поглиблення знань, отриманих на заняттях. Досить ефективно використовує попередній матеріал, може на достатньому рівні здійснювати аналітико-синтетичні операції на основі отриманих знань. Володіє достатньо високою культурою самостійного планування своєї позааудиторної роботи. Однак в деяких темах може виявляти фрагментарність знання, неспроможність на високому рівні використовувати філософську методологію щодо розгляду і аналізу актуальних проблем розвитку людини та суспільства.
- A - 5 Чітко розуміє роль і значення курсу як специфічного наукового світогляду і як універсальної методології. Вільно володіє матеріалом згідно з програмою дисципліни. Систематично відвідує лекційні і семінарські заняття, глибоко і цілеспрямовано вивчає першоджерела. При роботі на семінарських заняттях виявляє активність, здатність до ведення наукової дискусії, самостійного мислення. Може чітко визначити актуальність проблемних питань, що вивчаються, добре усвідомлює значення дисципліни для становлення професіонала та особистості. Проявляє сталий і неослабний інтерес до різних проблем, читає додаткову літературу з метою поглиблення знань, отриманих на заняттях. Ефективно використовує попередній матеріал, може

здійснювати аналітико-синтетичні операції на основі отриманих знань. Володіє високою культурою самостійного планування своєї позааудиторної роботи, продуктивно аналізувати проблемні ситуації, що виникають в сучасному світі та країні. На семінарських заняттях відповідає вільно, конспекти та інші допоміжні матеріали використовує творчо. Письмові роботи мають чітко визначену логічну структуру і завершений характер, характеризуються гарним науковим стилем. Вільно використовує міжпредметні зв'язки, добре орієнтується в періодичній та монографічній літературі з предмету. Легко знаходить відповіді на нестандартні питання. Здатен переконливо обґрунтовувати свою світоглядну та громадську позицію, на високому теоретичному рівні аналізувати соціальне значущі проблеми і процеси. Виявляє творчі здібності, схильність до самостійної науково-дослідницької роботи, що проявляється у прагненні приймати участь в наукових конференціях, проблемних групах тощо.

Критерії оцінювання (письмові контрольні роботи)

- F-1 Навчальним матеріалом не володіє. Не має теоретичного уявлення про предмет і завдання курсу.
- F-2 Навчальним матеріалом володіє на фрагментарному рівні. Не може відповісти на питання без грубих помилок, не обізнаний в першоджерелах. Логіка відповіді відсутня.
- E- 3 В письмовій відповіді відтворені лише деякі положення, викладені в основній навчальній літературі та лекційному матеріалі. Зміст основних понять та категорій розкриває в найбільш загальному вигляді. Не користується додатковою літературою, першоджерелами володіє дуже поверхово. Неспроможний чітко відповідати на питання.
- D-3 В основному відтворює матеріал, викладений в основній навчальній літературі. Не використовує додаткову літературу. Переважає репродуктивне відтворення навчального матеріалу. У відповіді не вистачає творчого осмислення питань.
- C-4 В достатній мірі вільно володіє матеріалом в обсязі навчальної програми, здатний пояснити суть основних положень, понять та категорій. Однак стиль мислення має бути більш самостійним.
- B-4 Демонструє вільне володіння матеріалом згідно з програмою дисципліни, мислення є в достатній мірі самостійним. При відповіді використовує додаткову літературу, попередній матеріал. Однак в окремих питаннях може виявляти неспроможність на високому рівні використовувати наукову методологію.
- A-5 Вільно володіє матеріалом згідно з програмою дисципліни. Виявляє здатність до самостійного мислення. Проявляє інтерес до проблем дисципліни, читає додаткову літературу з метою поглиблення знань. Ефективно використовує попередній матеріал. Легко знаходить відповіді на нестандартні питання. Здатен переконливо обґрунтовувати свою світоглядну позицію. Виявляє творчі здібності, схильність до самостійної науково-дослідницької роботи.

Критерії оцінювання (тестові роботи)

Для оцінки отриманих знань з навчальної дисципліни «Політологія» пропонується проведення тестування. Підсумковий контроль передбачає відповіді на 100 тестових завдань. Оцінка визначається кількістю правильних відповідей (тестові завдання передбачають лише одну правильну відповідь).

1 – 34 відповіді – незадовільно – F.

35 – 59 відповідей – незадовільно – FX.

60 – 63 відповіді – задовільно – E.

64 – 73 відповіді – задовільно – D.

74 – 81 відповідь – добре – C.

82 – 89 відповідей – добре – B.

90 – 100 відповідей – відмінно – A.

Критерії оцінювання навчальних досягнень (реферати)

F-1 Реферат не відповідає вимогам даного виду робіт. У змісті практично не висвітлені сутність питання зазначеної теми. Обсяг і оформлення не відповідають вимогам. План та список використаної літератури відсутній.

Fx-2 Реферат не відповідає вимогам даного виду робіт. План та зміст поверхові, у тексті немає посилань на використані джерела, список літератури містить 1-2 найменування базових підручників. Висновки відсутні.

E-3 У рефераті висвітлені деякі основні питання теми. Зміст розкривається недостатньо чітко і послідовно. Обсяг і оформлення слабо відповідають вимогам. Висновки є недостатньо глибокими.

D-3 Реферат в основному відповідає вимогам до змісту та оформлення. Не всі питання плану розкриті глибоко, чітко і послідовно. Список літератури достатній. Однак у викладенні матеріалу переважає репродуктивне відтворення. Студент слабо уявляє актуальність теми.

C-4 У рефераті повною мірою відтворено навчальний матеріал із заданої теми. Відчувається вміння студента працювати з теоретичною літературою. Реферат містить чіткий план та достатній за обсягом

список літератури. Тема опрацьована на достатньому рівні. У тексті основних розділів подекуди зберігаються стилістичні та логічні помилки.

В-4 У рефераті висвітлені всі основні аспекти заданої теми. Студент демонструє вільне володіння навчальним матеріалом. Основні положення, поняття і категорії відтворені на достатньо високому рівні. Зауважень до оформлення немає. Реферат має чітко визначену структуру. Однак в одному з розділів може бути присутня фрагментарність знання, неспроможність на високому рівні використовувати наукову методологію щодо аналізу актуальних проблем дисципліни.

А-5 Реферат відповідає всім вимогам даного виду робіт. Має чітко визначену структуру і завершений характер, характеризується науковим стилем. Містить посилання на новітні теоретичні джерела. Текст свідчить про творчі здібності студента, схильність до самостійної науково-дослідницької роботи.

F-1 (незадовільно)	-	1-34 %
F-2 (незадовільно)	-	35-59%
E- 3 (задовільно)	-	60-63%
Д-3 (задовільно)	-	64-73%
С-4 (добре)	-	74-81%
В-4 (добре)	-	82-89%
А-5	-	90-100%

9. Рекомендована література

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бебик В. М. Політологія. Наука і навчальна дисципліна / В. М. Бебик. – К. : Каравела, 2009. – 496 с.
2. Брегеда А. Ю. Основи політології / А. Ю. Брегеда. – К. : КНЕУ, 2000. – 312 с.
3. Бульбенюк С. С. Політологія у запитаннях та відповідях : навч. посіб. / С. С. Бульбенюк, Н. Ю. Іванова. – К. : КНЕУ, 2010. – 242 с.
4. Гелей С. Політологія : навч. посіб. / С. Гелей, С. Рутар. – К. : Знання, 2009. – 415 с.
5. Горлач М. І. Політологія : наука про політику : підручник / М. І. Горлач, В. Г. Кремень. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 840 с.
6. Дробінка І. Г. Політологія : навч. посіб. / І. Г. Дробінка, Т. М. Кришталь, Ю. В. Підгорецький. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 292 с.
7. Іванова Н. Ю. Політологія : навч. посіб. / Н. Ю. Іванова, В. Ф. Смолянюк. – К. : КНЕУ, 2011. – 347 с.
8. Іщенко М. П. Політологія : питання теорії і методики : Навч.-метод. посіб. / М. П. Іщенко. – Черкаси : Черкаський університет ім. Богдана Хмельницького, 2006. – 320 с.
9. Кирилюк Ф. М. Новітня політологія : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ф. М. Кирилюк – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 564 с.
10. Кравчук Л. В. Політологія / Л. В. Кравчук, С. Л. Кравчук. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. – 208 с.
11. Левківський К. М. Політологія : Підручник / К. М. Левківський, В. М. Піча, М. М. Хома. – Львів : Новий Світ, 2007. – 476 с.
12. Логвина В. Л. Політологія : навч. посіб. / В. Л. Логвина. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 304 с.
13. Макар Ю. І. Політологія : навч. посіб. / Ю. І. Макар, О. Ю. Докаш, Т. П. Лаврук. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2010. – 596 с.
14. Основи політології / за ред. Ф. М. Кирилюка. – К. : Тандем, 2000. – 376 с.
15. Перегуда Є. В. Політологія : навч. посіб. / Є. В. Перегуда, В. Ф. Панібудьласка, В. Л. Семко, Н. І. Рижко та ін. – К. : КНУБА, 2011. – 216 с.
16. Погорілий Д. Є. Політологія : кредитно-модульний курс. Навч. посіб. / Д. Є. Погорілий. – К. : Центр учбової літератури, Фірма «Інкос», 2008. – 432 с.

17. Політологія / за ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. – К. : Академія, 2001. – 528 с.
18. Політологія / за ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. – К. : Академія, 2006. – 568 с.
19. Політологія / за ред. А. Колодія. – К. : Тандем, 2000. – 527 с.
20. Політологія : Академічний курс : Підручник / За ред. М. І. Панова. – К. : Ін Юре, 2006. – 520 с.
21. Політологія : Навч. посіб. / Г. П. Щедрова, Ф. В. Барановський, О. В. Карчевська, О. Г. Мазур та ін. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2011. – 304 с.
22. Політологія : Навч.-метод. посіб. / Укл. О. О. Фаріон. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 108 с.
23. Політологія : Підручник / за ред. М. М. Вегаша. – К. : Знання, 2008. – 384 с.
24. Політологія : Підручник / За заг. ред. І. С. Дзюбка, К. М. Левківського. – К. : Вища шк., 2001. – 415 с.
25. Політологія : Підручник / За ред. Л. М. Димитрової. – К. : Знання, 2009. – 206 с.
26. Політологія : Підручник / за ред. В. Г. Кременя. – Харків : Вид-во Харківського ун-ту, 2001. – 354 с.
27. Політологія : Підручник / За ред. Ю. Кулагіна. – К. : Альтпрес, 2002. – 612 с.
28. Піча В. М. Політологія : підручник / В. М. Піча, М. М. Хома. – Львів : Магнолія, 2009. – 476 с.
29. Прибутько П. С. Політологія / П. С. Прибутько. – К. : Видавець Паливода А. В., 2008. – 171 с.
30. Політологія : Підручник / за ред. Ю. М. Розенфельда та ін. – Харків : Право, 2001. – 398 с.
31. Рудич Ф. М. Політологія : Підручник / Ф. М. Рудич. – К. : Либідь, 2005. – 480 с.
32. Філософія політики : Підручник / В. П. Андрущенко та ін. – К. : Знання, 2003. – 400 с.
33. Холод В. В. Лекції з політології : навч. посіб. / В. В. Холод. – Суми : Університетська книга, 2003. – 408 с.
34. Шляхтун П. П. Політологія : історія та теорія : підручник / П. П. Шляхтун. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 472 с.

35. Штанько В. І. Політологія : навч. посіб./ В. І. Штанько, Н. В. Чорна, Т. Г. Авксентьева, Л. А. Тихонова. – К. : Вид-во «Фірма Інкос», 2007. – 288 с.
36. Юрій М. Ф. Політологія : підручник / М. Ф. Юрій. – К. : Дакор, 2006. – 217 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Бебик В. М. Базові засади політології : історія, теорія, методологія, практика / В. М. Бебик. – К. : Либідь, 2000. – 217 с.
2. Белошицкий С. В. Либеральная демократия в XXI столетии : ресурсы, вызовы, перспективы. – Хмельницкий, 2012. – 944 с.
3. Бойчук М. А. Влада і громадянське суспільство : механізм взаємодії : Монографія / М. А. Бойчук. – К. : Атлант ЮЕМСІ, 2007. – 207 с.
4. Головатий М. Ф. Класи і партії : Навч. посіб. / М. Ф. Головатий. – К. : Персонал, 2008. – 144 с.
5. Гуцало М. Г. Організація протидії сучасному тероризму / М. Г. Гуцало. – К. : Арата, 2009. – 263 с.
6. Держава і суспільство в Україні : історія і сучасність / За ред. О. М. Майбороди. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2013. – 184 с.
7. Карась А. Філософія громадянського суспільства в класичних теоріях і некласичних баченнях : монографія / А. Карась. – К., Л. : Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 520 с.
8. Кормич Л. І. Громадські об'єднання та політичні партії сучасної України / Л. І. Кормич, Д. С. Шелест. – К. : АВРІО, 2004. – 262 с.
9. Обушний М. І. Політологія : довідник / М. І. Обушний, А. А. Коваленко, О. І. Ткач. – К. : Довіра, 2004. – 599 с.
10. Остапенко М. А. Політична культура суспільства : Навч. посіб. / М. А. Остапенко. – К. : МАУП, 2008. – 96 с.
11. Пахарев А. Д. Політичні інститути і процеси в сучасній Україні : навч. посіб. / А. Д. Пахарев. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2011. – 182 с.
12. Плахотнюк С. С. Основні політичні доктрини сучасності. Навч. посіб. / С. С. Плахотнюк. – Вінниця : ВДТУ, 2003. – 74 с.
13. Політика в особах (Політичне лідерство на постсоціалістичному просторі : національний та регіональний контексти) : навч. посіб. / За заг. ред. Ф. М. Рудича. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2012. – 400 с.
14. Політико-ідеологічний процес в українському суспільстві в умовах модернізації : порівняльний аналіз. [Монографія] / За заг. ред. Ф. М. Рудича. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2013. – 448 с.

15. Політична влада і опозиція в Україні : порівняльний аналіз із зарубіжними країнами. [Монографія] / За заг. ред. Ф. М. Рудича. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2016. – 448 с.
16. Політичний клас у сучасній Україні : специфіка формування, тенденції розвитку. [Монографія] / За заг. ред. Ф. М. Рудича. – К. : Парламент. Вид-во, 2010. – 336 с.
17. Політичні ідентичності в сучасній Україні / За ред. М. Кармазіної. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2015. – 288 с.
18. Політологічний енциклопедичний словник. – К. : Генеза, 2004. – 736 с.
19. Політологія у схемах, таблицях, визначеннях : навч. посіб. / За заг. ред. І. С. Дзюбка, Д. Т. Дзюбка, І. Г. Онищенко та ін. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – 178 с.
20. Прикладна політологія : Навч. посіб. / За ред. В. П. Горбатенка. – К. : Академія, 2008. – 472 с.
21. Релігійний чинник у процесах націє- та державотворення : досвід сучасної України [Монографія]. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2012. – 272 с.
22. Скрипнюк О. В. Демократія : Україна і світовий вимір (концепції, моделі та суспільна практика) / О. В. Скрипнюк. – К. : Логос, 2006. – 368 с.
23. Суспільні цінності населення України в теоретичних і практичних вимірах / Авт. колектив : М. І. Михальченко (керівник) та ін. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2013. – 336 с.
24. Українська багатопартійність : політичні партії, виборчі блоки, лідери (кінець 1980-х – початок 2012 рр.). Енциклопедичний довідник / за ред. М. Кармазіної. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2012. – 588 с.
25. Шведа Ю. Р. Теорія політичних партій та партійних систем / Ю. Р. Шведа. – Львів : Тріада плюс, 2004. – 528 с.

Інтернет-ресурси:

26. <http://www.politdumka.kiev.ua/> Політологічне інтернет-видання Інституту посткомуністичного суспільства і журналу «Політична думка»
27. <http://www.politik.org.ua/> Сайт Українського центру політичного менеджменту,
28. <http://www.icps.kiev.ua/library> Сайт міжнародного центру перспективних досліджень
29. <http://www.ucipr.kiev.ua> Сайт українського незалежного центру політичних досліджень.
30. <http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index> Бібліотека Верховної Ради України